

Warszawa, dnia 8 kwietnia 1999 r.

Opinia prawna
do wniosku Komisji Krajowej WZZ "Sierpień 80" z dnia 23 lutego 1999 r. do Trybunału
Konstytucyjnego. Sygn. akt K.9/99.

W przedmiotowym wniosku podniesiono dwa zarzuty dotyczące przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz o szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 162 z 1998 r. poz. 1112 - dalej będą ją nazywał ustawą o restrukturyzacji górnictwa);

1) zarzut pierwszy dotyczy niezgodności art. 8 ust. 2 pkt 1) wyżej powołanej ustawy z art. 2, 7., 9 32 ust. 1 i 2, 59 ust. 4, 87 i 88 Konstytucji RP,

2) zarzut drugi dotyczy niezgodności art. 37 w związku z art. 36 wyżej powołanej ustawy z art. 7, 32 ust. 2 oraz 64 ust. 1 Konstytucji RP.

Uwagi dotyczące zarzutu 1).

Przepisami zaskarżonej ustawy ustawodawca, między innymi, ustanowił specjalny tryb oddłużania przedsiębiorstw górniczych, zwany postępowaniem oddłużeniowym. Postępowanie to stwarza dla przedsiębiorstw górniczych szereg przywilejów, których nie mają inne zadłużone podmioty gospodarcze. Nakłada także na przedsiębiorstwa górnicze szereg ograniczeń, między innymi ogranicza przyrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. To właśnie ograniczenie jest przedmiotem skargi.

Należy zauważyć, że w systemie prawa polskiego istnieją akty prawne, regulujące postępowanie wobec źle działających podmiotów gospodarczych.

Takimi aktami o charakterze ogólnym są Prawo o postępowaniu układowym (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Dz. U. Nr 93 z 1934 roku poz. 836 z późn. zm.) oraz Prawo upadłościowe (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 roku t.j. Dz. U. Nr 118 z 1991 roku poz. 512 z późn. zm.).

W toku przemian ustrojowych ostatniego dziesięciolecia uznano także za wskazane ustanowienie postępowań szczególnych. Takimi postępowaniami szczególnymi są bankowe postępowanie ugodowe prowadzone na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw (dz. U. Nr 18 z 1993 r. poz. 82 z późn. zm.) a także komercjalizacja z konwersją wierzytelności dokonywana na podstawie przepisów działu III ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 118 z 1996 r. poz. 561 z późn. zm.). Postępowanie oddłużeniowe, o którym mowa w art. 8 ustawy o restrukturyzacji górnictwa jest kolejnym szczególnym postępowaniem, którego celem jest poprawa źle działających podmiotów gospodarczych. Jak każde tego rodzaju postępowanie daje ono naprawianym podmiotom gospodarczym pewne korzyści, ale w zamian nakłada na nie pewne obowiązki. W opiniowanym przypadku jest to obowiązek zachowania dyscypliny płacowej.

Zarzut postawiony we wniosku sprowadza się w istocie do twierdzenia, że ustawodawca nałożył na przedsiębiorstwa górnicze inne obowiązki niż na inne przedsiębiorstwa, i że ta odmienność jest naruszeniem zasad konstytucyjnych.

Skarżący pomija milczeniem fakt, że ustawodawca przewidział dla przedsiębiorstw górniczych także inne korzyści.

Należy uznać, że ustawodawca, ustanawiając szczególne postępowanie, może w zasadzie dowolnie określać korzyści i obowiązki z tego postępowania wynikające. Te korzyści i obowiązki mogą, a nawet muszą być inne niż korzyści i obowiązki wynikające z innych uregulowań. Gdyby bowiem miały być takie same, to nie byłoby sensu ustanawiać kolejnego specjalnego postępowania.

Przepisy ustawy o restrukturyzacji górnictwa nie nakładają na przedsiębiorstwa górnicze obowiązku

wszczęcia postępowania oddłużeniowego. Dają im jedynie taką możliwość.

Jeżeli przedsiębiorstwo górnicze nie chce lub nie może podołać obowiązkom nałożonym w postępowaniu szczególnym, to tym samym traci prawo do korzyści wynikających z tego postępowania. W takim przypadku należy zastosować przepisy ogólne, a więc przepisy Prawa o postępowaniu układowym albo przepisy Prawa upadłościowego.

W podsumowaniu powyższych rozważań należy uznać, że pierwszy z postawionych zarzutów jest nietrafny.

Uwagi dotyczące zarzutu 2).

Zaskarżonymi 37 ust. 1 pkt 2) ustawodawca umożliwił przedsiębiorstwom górniczym przekazywanie gminom zbędnych nieruchomości. Skarżący nazywa je "majątkiem socjalnym" i błędnie uznaje, że majątek ten powstał z odpisów dokonywanych na podstawie ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz. U. Nr 70 z 1996 r. poz. 335 z późn. zm.) oraz ze składek związkowych. Z tych błędnych twierdzeń co do faktów skarżący wyprowadza fundamentalny wniosek, że właścicielem owego majątku jest ogół pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach górniczych, i że prawa tegoż ogółu pracowników ustawa narusza.

Należy zauważyć, że przedmiotowy "majątek socjalny" w ogromnej większości powstał przed wejściem w życie powołanych w uzasadnieniu ustaw o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i o związkach zawodowych, a udział finansowy składek związkowych w powstaniu tego majątku był żaden albo był znikomy. Kwestia ta nie ma zresztą znaczenia dla oceny zgodności ustawy z Konstytucją. Jeżeli związki zawodowe mają jakieś roszczenia finansowe z tytułu udziału w powstaniu owego "majątku socjalnego", to roszczenia te mogą skierować wobec obecnych właścicieli, tj. wobec przedsiębiorstw górniczych.

Także twierdzenie skarżącego, jakoby właścicielem owego majątku był ogół pracowników, jest błędne. Polskie prawo nie zna takiego podmiotu własności jak ogół pracowników. Zgodnie z obowiązującym prawem właścicielem nieruchomości może być osoba fizyczna lub osoba prawna. W konkretnym przypadku są nim przedsiębiorstwa górnicze. Skoro nie ma takiego podmiotu prawa jak "ogół pracowników", to tym samym zaskarżona ustawa nie może naruszać praw owego "ogółu pracowników". Jeżeli WZZ "Sierpień 80" rości sobie prawo do jakiejś nieruchomości wchodzącej w skład przedmiotowego "majątku socjalnego", to powinien wystąpić z odpowiednim pozwem do sądu. Ewentualne wystąpienie z takim roszczeniem nie ma jednak związku ze zgodnością ustawy z Konstytucją.

W podsumowaniu należy uznać, że także drugi zarzut podniesiony w opiniowanym wniosku jest nietrafny.

Opracował: Piotr Krawczyk